

آینده رده بندی

ویراستاران

ریتا مارسلا و آرتور مالت بای

ترجمه

دکتر زهرا اباضری و دکتر فهمیه باب الحوائجی

ویراستار

مهرناز رزمجویان

تهران ۱۳۸۶

Marcella, Rita

مارسلا، ریتا

آینده رده‌بندی / ویراستاران ریتا مارسلا، آرتور مالت بای؛ ترجمه زهرا اباضری، فهیمه باب‌الحوائجی؛ ویراستار مهرناز رزمجویان. - تهران: چاپار، ۱۳۸۶.
۲۰۳ ص.

ISBN: 978-964-7790-47-5

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیفا.

The future of classification.

عنوان اصلی:

۱. رده‌بندی کتابها، الف. مالت بای، آرتور، ۱۹۳۵ - م. Maltby Arthu، ب. اباضری، زهرا، ۱۳۴۶ -، مترجم. ج. باب‌الحوائجی، فهیمه، ۱۳۳۵ -، مترجم. د. رزمجویان، مهرناز، ۱۳۴۲ -، ویراستار. ه. عنوان.

۲۵/۴۲

۲م آ / ۲۶۹۶ Z

۱۳۸۴

۳۸۴-۳۸۵۶۵م

کتابخانه ملی ایران

تهران: ۸۸۸۹۹۶۸۰ - ۹۱۳۱۹۶۰۲۱۴

آینده رده‌بندی

ویراستاران: ریتا مارسلا و آرتور مالت بای

مترجمان: دکتر زهرا اباضری و دکتر فهیمه باب‌الحوائجی

ویراستار: مهرناز رزمجویان

چاپ اول ۱۳۸۶

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است

ISBN: 978-964-7790-47-5

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۷۹۰-۴۷-۵

۲۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	مقدمه مترجمین
۱۱	مقدمه
۱۱	گذشته‌نگری و آینده‌نگری
۱۳	طرح سنوال و اظهارات قطعی
۱۴	انگیزه‌های ناشی از فن‌آوری
۱۵	اصول علمی و نظام‌ها
۱۷	مامور (فرستاده)
۱۹	۱. آیا ما هنوز هم به رده‌بندی نیاز داریم؟
۱۹	رده‌بندی براساس زندگی است
۲۱	رده‌بندی کارها را بسیار ساده‌تر می‌کند!
۲۲	رده‌بندی در کتابخانه یا خدمات اطلاعاتی
۲۳	جستجو
۲۴	فهرست کتابخانه
۳۱	بانکهای اطلاعاتی
۳۹	نتیجه‌گیری
۴۳	۲. تنظیم اطلاعات : نیاز به سیستم و یکپارچگی
۴۳	زمان اغلب کم است
۴۶	نیاز به برنامه‌ریزی روش‌شناسی

۵۱	برخی مشکلات در رده‌بندی
۵۴	رده‌بندی : یک خدمت
۵۷	ارزش افزوده
۵۹	نتیجه
۶۳	۳. آیا رده‌بندی می‌تواند یک اصل ارزیابی‌کننده برای ...
۶۵	نمونه‌های دیگر: بازایی اطلاعات
۶۸	انتقاد «ویکو» از رده‌بندی ارسطویی
۷۰	اصول نمایه‌سازی و رده‌بندی
۷۰	بحث معمولی
۷۲	خلاصه
۷۲	مدل ارزیابی‌کننده
۷۳	نتیجه‌گیری
۷۷	۴. تکنولوژی اطلاعات و جهات جدید
۷۸	پیشرفتهای حاصل در طرحهای رده‌بندی کتابخانه
۸۰	رده‌بندی منابع الکترونیکی
۸۶	مشکلات رده‌بندی منابع الکترونیک
۸۶	طرحهای سستی در عصر کتابخانه‌های دیجیتال
۸۹	رده‌بندی موثر بر منابع
۹۱	رده‌بندی خودکار منابع الکترونیکی
۹۴	نتیجه‌گیری
۹۵	تذکرات
۹۷	۵. رده‌بندی و اینترنت
۹۷	مشکل
۹۹	موتورهای جستجو
۱۰۰	فهرستها
۱۰۱	طرح‌های رده‌بندی
۱۰۴	رده‌بندی خودکار

۱۰۹	اندیشه نهایی
۱۱۱	۶. آینده رده‌بندی چهاربندی
۱۱۱	طرح رده‌بندی شامل چهاربخش است:
۱۱۱	فرانماها
۱۱۶	نشانه رده‌بندی
۱۲۴	نمایه
۱۲۶	سازماندهی
۱۳۱	۷. رده‌بندی دهدهی دیویی در قرن بیست و یکم
۱۳۲	پیشینه
۱۳۴	سازوکار روزآمد کردن
۱۳۸	بهره‌وری از رده‌بندی دیویی تحت ویندوز
۱۴۰	نشانه رده‌بندی معنادار
۱۴۲	استفاده جهانی
۱۴۷	۸. UDC در قرن بیست و یکم
۱۴۷	مقدمه
۱۴۸	در آخرین دهه
۱۵۲	موقعیت فعلی
۱۵۴	برنامه تجدیدنظر
۱۵۶	پزشکی: یک مورد خاص
۱۵۷	همکاری با دیگر طرح‌ها
۱۵۹	احتمالات آینده
۱۶۵	۹. رده‌بندی کتابخانه کنگره
۱۶۵	مقدمه
۱۶۵	پیشرفتهای اخیر
۱۶۶	نظام یکپارچه
۱۶۷	تبدیل شکل ماشین خوان LCC
۱۶۷	رده‌بندی اضافه
۱۶۸	ویرایش‌های جدید فرانما

- ۱۷۰ زیر رده‌های جدید
- ۱۷۱ تغییرات جداول و نمایه‌ها
- ۱۷۱ جداول
- ۱۷۳ نمایه‌ها
- ۱۷۴ استفاده از رده‌بندی کنگره در سازماندهی منابع اینترنت
- ۱۷۶ نتایج - ورود به هزاره جدید
- ۱۸۱ پیشنهادهایی برای اقدام
- ۱۸۵ ۱۰. کتابشناسی‌های جاری
- ۱۹۴ نوشته‌های یک مبتکر واقعی
- ۱۹۵ مجلات
- ۱۹۷ منابع جاری
- ۱۹۸ سایر منابع
- ۱۹۹ منابع اینترنت
- ۲۰۰ کتابخانه تخصصی
- ۲۰۰ نتایج
- ۲۰۱ گامهای بعدی
- ۲۰۲ فرضیات نهفته در ورای تجزیه و تحلیل

مقدمه مترجمین

هدف از ترجمه این کتاب توسط مترجمین، نشان دادن آینده، مشکلات و اهمیت رده‌بندی است که توسط نویسندگان هر فصل تأکید شده است. در واقع این کتاب توانسته است ترسیمی از آینده رده‌بندی را نشان دهد که به بررسی انواع آن پرداخته است و طی ده فصل، مسائل مختلف رده‌بندی را مورد بررسی قرار داده است. این کتاب سعی کرده است نظرات متخصصان کتابداری را درباره رده‌بندی طی ده فصل جداگانه ذکر کند، همچنین نویسندگان در این کتاب به رده‌بندی منابع اینترنت و مشکلات آن، به رده‌بندی دهدهی دیویی در قرن بیست و یکم با تأکید بر نسخه الکترونیکی و رده‌بندی UDC در قرن حاضر و سپس به رده‌بندی کتابخانه کنگره و تلاش‌هایی که برای به روز نگه داشتن این رده‌بندی انجام شده است را مورد توجه قرار داده‌اند.

امید است ترجمه این کتاب کمکی باشد برای افراد علاقه‌مندی که در زمینه رده‌بندی کار می‌کنند، و در خاتمه نیز باید متذکر شد با تلاشی که در ترجمه این اثر شده است لیکن کار خود را خالی از عیب و نقص ندانسته و ناگفته نماند که نظرات همکاران فاضل و ارجمند و کتابداران گرامی متی بر مترجمان خواهد بود که در ویرایش‌های بعدی از اصلاحات آنها کمک بگیریم.

فهیمة باب الحوائجی - زهرا ابادری

مقدمه

ریتا مارسلا^۱ و آرتور مالت بای^۲

هدف این کتاب گردآوری نقطه نظرات متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی درباره رده‌بندی است. اکنون تقریباً سی سال از نخستین کوشش در گردآوری و ویرایش مجموعه دیدگاه‌ها و آینده‌نگری‌های بین‌المللی می‌گذرد.^۳ شروع هزاره جدید زمانی مناسب برای بازنگری راه‌ها و پیش‌بینی نظام‌های اصلی در کتابداری است. نویسندگان متخصص از چهار قاره دیدگاه‌های جدید را نشان می‌دهند.

گذشته‌نگری و آینده‌نگری

ابتدا ما باید به عقب برگردیم. زمانی که نسخه سال ۱۹۷۲ منتشر شد، رانگاناتان که خود آخرین سازنده رده‌بندی بزرگ عمومی بود، از آن نسخه به گرمی استقبال کرد و در آن تجدیدنظر نمود. و این نوشته به احتمال قریب به یقین آخرین مشارکت در ادبیات حرفه‌ای او بود. نویسندگانی که مدافع نظامی مشخص در رده‌بندی بودند برای آن آینده‌ای روشن را پیش‌بینی

1. R. Marcella

2. A. Maltby

3. A. Matby(ed) (2972), Classification in the 1970s. London;

می‌کردند. با وجود این، به غیر از پیش‌بینی خوش‌بینانه میلز^۱ در کتابشناسی بلیس (مبنی بر اینکه این طرح در ۱۹۷۰ کامل خواهد شد چیزی گفته نشد تا نادرست بودنش را ثابت کند. نظریه ماهرانه باب فری من^۲ که رده‌بندی را با نیازهای مشخص هر استفاده‌کننده منطبق می‌دانست از زمان خودش جلوتر بود ولی یقیناً امروزه نیز بسیار مهم است. در سال ۱۹۷۲ جیوفری للوید^۳ فقید موضوع «تداوم کیفیت» UDC را برای نشان دادن موقعیت‌های مختلف در کیفیت بخشی به امور طرح کرد. ما هنوز فاقد یک فلسفه رده‌بندی بین‌المللی که همه در مورد آن توافق داشته باشیم هستیم، اما رده‌بندی نه تنها به صورت صریح و آشکار در نظامهای بزرگ بلکه به صورت تلویحی به عنوان یک تفکر ضروری در ذخیره و بازیابی اطلاعات ادامه خواهد یافت.

طبیعتاً، پیشینه‌ای در رده‌بندی‌ها وجود دارد که از جهاتی الهام بخش است بطور ناگهانی نمی‌توان تغییر چشم‌گیری در یک مجموعه گسترده فیزیکی به وجود آورد که فکرها را به خود مشغول کند. بنابراین، یکی از مسائل باقی مانده، مسئله تغییر زمان و درعین حال حفظ ثبات ساختار درون یک سیستم است.

یکی از چالش‌های جدید در معادله عرضه و تقاضای اطلاعات ضرورت توجه به آن دسته از تغییرات جامعه است که احتمالاً هم بر مقدار و هم بر روش جستجوی اطلاعات اثر خواهند گذاشت. مشتری هنوز فرمانده است یا باید، باشد. یکی از عوامل، مربوط به فراهم‌آوری منابع خاکستری یا حاشیه‌ای است که به صورت شبه انتشارات وجود دارند و باید مورد توجه قرار گیرند. علل دیگر، استفاده از فرصت‌های تکنولوژی جدید است.

طرح سؤال و اظهارات قطعی

نویسندگانی که درباره آنها صحبت می‌شود در مورد مفاهیم و عقاید بسیاری مطلب نوشته‌اند. اریک هانت^۱ در فصل یک کتاب حاضر، ماهیت فراگیر و کاربرد مداوم فعالیت رده‌بندی را با مثال نشان می‌دهد. و خاطرنشان می‌کند: برخی از نویسندگان، مشتاق هستند مهارت‌های جدید را در برنامه درسی حرفه‌ای خود تأثیر دهند یا به سادگی مشارکت موارد قدیمی را کاهش دهند. آن‌ها ارزش پایدار مطالعه در فهرست‌نویسی و رده‌بندی را مورد سؤال قرار داده‌اند. او پاسخ قطعی برای افرادی دارد: که می‌گویند: «رده‌بندی دیگر چندان تداوم نخواهد یافت».

فصل دوم، که به وسیله ویرایشگران نوشته شده است، ماهیتی نسبتاً مقدماتی دارد. و تأکید بر ارزش ذخیره اطلاعات، پرسش‌ها، زمان و نیاز به گردآوری مرتبط ترین اطلاعات در دنیایی دارد که «انتخاب اطلاعات» به صورت مستمر در حال افزایش است. این فصل همچنین منازعه‌ای درباره برنامه‌ریزی آگاهانه در استراتژی مدیریت اطلاعات را مطرح می‌کند، به نحوی که رده‌بندی به شکل مناسب به وسیله سایر ابزارها یا منابع تکمیل می‌شود.

فصل سوم به نگارش جولیان وارنر^۲، از نظر مفهوم و لحن بسیار پیشرفته است و با تیزبینی این فرضیه قدیمی که در نظام‌های بازیابی اطلاعات ظرفیت مربوط به یک مفهوم مشخص به همراه آزمایش ارتباط، ابزاری قابل اطمینان برای سنجش کارایی است را مورد سؤال قرار می‌دهد. برآوردن نیازهای کاربران ممکن است یک هنر باشد ولی یقیناً یک علم دقیق نیست. زیرا

ممکن است پرسشگر در درک کامل سوال یا به زبان آوردن نیازهایش مشکل داشته باشد. وارنر^۱ معتقد است که تئوری «بازیابی» رایج، بیش از حد محدود است، و به طرق ساختگی چیزی را گسترش می‌دهد که اساساً متغیر است. در اینجا شاخص محدودیت‌های اجرایی مدیریت مطرح می‌شوند که می‌کوشند دستاورد را اندازه‌گیری کنند، اما ضرورتاً وسایل کاملی نیستند زیرا در این جا توجه بیشتر بر کیفیت است تا کمیت، و کیفیت برای اندازه‌گیری دقیق مناسب نیست. به هر صورت از نظر او امکان دارد پیشنهادات جدی درباره چیزهایی که بازخوانی و ارتباطات را به وجود می‌آورند دارای محدودیت باشد از اینرو تئوری بازیابی اطلاعات از مهارت‌های واقعی روزانه جدا می‌شود. او برای فراهم‌آوردن انگیزه‌های تخیلی گسترده‌تر به رده‌بندی یا چیزهای مشابه آن نظر دارد و مایل است آن را «ظرفیت تجسس» و یا «انتخاب آگاهانه» بنامد.

انگیزه‌های ناشی از فن‌آوری

اندیشه نهایی در فصل چهار و پنج که توسط روبرت نیومن و آلن مک‌لنن تالیف شده است فایده‌های فن‌آوری اطلاعات را توضیح می‌دهد. فن‌آوری در حالی که برای ویرایش فهرست‌ها و نمایه‌ها یک انگیزه به وجود آورده است از طریق کمک به ویراستاران نوع متفاوتی از طرح‌های رده‌بندی و داده‌ها را ارائه می‌کند. بدون شک بزرگترین چالش مربوط به فراهم‌آوری اطلاعات، ضرورت استفاده از فن‌آوری است. اکثر افراد در پاسخ به موقعیت‌های مرتبط با رایانه می‌توانند به بهترین شکل، رده‌بندی و سایر ابزارهای بازیابی را متنوع و متغیر نمایند و این کار را از طریق استفاده کامل از روش‌های سودمند بازیابی اطلاعات که قبلاً نادیده گرفته شده و یا بدون

استفاده بوده‌اند انجام می‌دهند. احتمالاً گاهی رایانه نیازهای کاربر را از طریق گردآوری اطلاعات بالقوه مفید بر روی صفحه نمایش برطرف می‌کند.

بنابراین فصل‌های چهار و پنج نقطه نظرانی درباره کتابخانه‌های دیجیتالی و رده‌بندی خودکار همراه با مزایا و مشکلات اینترنت ارائه می‌کند. فن‌آوری داده‌های مختلف دارد که به ویراستاران برای طرح‌ریزی رده‌بندی بزرگ کمک می‌کند و این طرح اساس را برای برنامه‌ریزی و ویرایش فهرست‌ها فراهم می‌کند.

اصول علمی و نظام‌ها

در فصل شش «فاسکت»^۱ به این نکته اشاره دارد که نظم استنادی برای نمایش فیزیکی بسیار ضروری است (در جایی که می‌کوشد نیازهای اصلی را منعکس کند ولی در جستجویی که متکی بر ماشین باشد کمتر چنین است) این نکته تئوری را بی‌ارزش نمی‌کند. گرچه بدین معنی است که استحاله‌های بیشتر می‌تواند در نمایش مجموعه موضوعات منعکس شوند و در نتیجه موضوع‌های کمتر مورد توجه، به اندازه موضوع‌هایی که بیشتر مورد توجه هستند را می‌توان در نمایش کلی ارتباطات موضوعی نشان داد.

جون میتچیل^۲ باید به خوبی آگاه باشد که یک سیستم با تواناییها و موقعیت رده‌بندی اعشاری دیویی (DDC) می‌تواند بر افتخاراتش تکیه کند ولی در فصل هفت، نویسنده با یک عمل متهورانه موجب ارائه یک فصل تخصصی می‌شود که باید مورد تقدیر قرار گیرد او بیان می‌کند صرف نزدیک شدن ممکن است مانع پیش‌بینی آینده شود. بنابراین شاید لازم باشد ویراستاران این کتاب علیرغم انتقادات به عمل آمده در طول سالها (که در

چنین سیستمی با کاربردی تا این حد گسترده، امری اجتناب‌ناپذیر است) به این نکته پافشاری کنند که آینده DDC کاملاً روشن است. در نتیجه، میتچل بسیار خلاصه به نکته ایی اشاره می‌کند که قبلاً به صورتهای مختلفی به وسیله سایر نویسندگان گفته شده است یعنی: آموزش به نسل جدیدی از فن‌آوران اطلاعاتی در زمینه ارزش اصول علمی، ضروری است اگرچه برخی از نویسندگان متخصص، در این باره بیش از سایرین خوش بین هستند. اما به یقین، در نظر گرفتن هریک از آثار مرجع رایانه‌ای نمونه (مانند مثالی که در ذیل آمده است) زیر ریشه، رده، هیچگونه زمینه مستقیمی برای خوش‌بینی ارائه نمی‌نماید.

پروفسور آی.سی. مک‌ل وین^۱ در فصل هشت، به خونی تغییرات UDC و مشکلات کنونی آن را نشان می‌دهد که کوچکترین آنها مقابله با انحراف متونی است که در آنها به کار می‌روند. در فصل‌های هفت تا نه روحیه قوی همکاری میان سه سیستم عمومی قابل توجه است یعنی جنگ برای همیشه به پایان رسیده است البته اگر جنگی وجود داشته باشد.

فصل نه، نوشته چان^۲ و هادجز^۳، نشان می‌دهد که تیم رده‌بندی کتابخانه کنگره در سالهای اخیر تا چه حد فعال بوده و چه موقعیتهایی را به دست آورده است تا سیستم را جوان نگه دارد و تطابق پذیری‌اش را به حداکثر برساند. این سیستم می‌تواند با اطمینان با آینده مواجه شود. مسائل مطرح شده در این فصل خاطر نشان می‌کند که: لازم نیست نویسندگان به طور کامل با هم موافق باشند. بنابراین وقتی که نویسندگان این فصل به نقل از جری مک کی یرنان^۴ مطلبی را در مورد کاربرد فن‌آوری در LCC مطرح می‌کنند، این کار را

با شور و شوقی قابل درک انجام می‌دهند، اما نقطه نظر نیوتن^۱ در باره این مسئله (در فصل ۴) تا این حد تایید کننده نیست. دیدگاههای مختلف در میان دانشجویان مانند متخصصان، منازعات سازنده‌ای را ایجاد می‌کند.

مامور (فرستاده)

کشور هند جایگاهی خاص در گسترش رده‌بندی کتابخانه‌ها دارد و تجزیه و تحلیل مطالب رده‌بندی ساتیجا^۲ در فصل آخر، بلوغ موضوع را مورد تقدیر قرار می‌دهد و در تلاشهای اولیه یک تئوری مجزا برای آن تعریف می‌کند. بعضی از ما تمام موضوعات را از لحاظ رده‌بندی یک موضوع جالب توجه می‌دانیم ولی قضاوت باید همیشه براساس دستاوردهای علمی باشد یعنی مشارکتی که رده‌بندی هم در شکل واقعی و هم به صورت تلویحی برای خدمات اطلاعاتی خوب یا ذخیره دانش انجام می‌دهد و این در یک جهان پیوسته در حال تغییر مبارزه‌ای همیشگی است.

طبیعتاً، این مقدمه آخرین قسمت تکمیل شده این کتاب بود. با نگاهی دوباره به فصل‌های گذشته کتاب، خاطرنشان می‌کنیم که برخی از پیش‌بینی‌ها به صورت اجتناب‌ناپذیر صورت گرفته است ممکن است که تمام جزییات آنها به طور صحیح اثبات نشوند ولی این مسئله از شگفتی آنها نمی‌کاهد و به گذشت زمان نیاز دارد. تئوری‌های مختلفی در کتاب ارائه شد که در برخی از فصل‌ها کمی دارای تداخل موضوعی بودند. اما به هر حال در صورتی که مقاله دارای نکته‌ای مشخص یا دیدگاهی خاص بود امکان می‌دادیم تا موضوعی در بیش از یک فصل مطرح شود. برای ما فراخوانی و ویرایش مجموعه جدیدی از مقالات بسیار دلپذیر بوده است. روی هم رفته این

نویسندگان براساس سرمایه تجربی خود اطلاعات مفیدی به همراه ایده‌هایی تفکربرانگیز ارائه می‌کنند و ما بی‌اندازه از آنها متشکریم. در این‌جا از: الیزابت دیویدسون^۱ و گرامه باکستر^۲ از دانشگاه رابرت گوردن^۳ به خاطر مسائل منشی‌گری و حمایت‌های مدیریتی، سوزی دوک^۴ مسئول ویرایش، و الیزابت لیگ^۵ از انتشارات گوئر^۶ ویراستار متن نهایی، به دلیل مشاوره‌های باارزشش تشکر می‌نماییم.

1. Elizabeth Daividsen
4. Suzie Duke

2. Graeme Baxter
5. Elizabeth League

3. Robert Gordon
6. Gower